

Kakovost življenja v Sloveniji

Poročilo o razvoju 2026:
Strateški povzetek

TRENTNO STANJE (Paradoks blaginje)

Živimo najboljše doslej.

- 95,5 % — Zadovoljstvo z življenjem je na zgodovinsko najvišji ravni.
- Rekordna zaposlenost (78,3 %), rast materialne blaginje in visoko pričakovano trajanje življenja.

PRIHODNJA TVEGANJA (Strukturne razpoke)

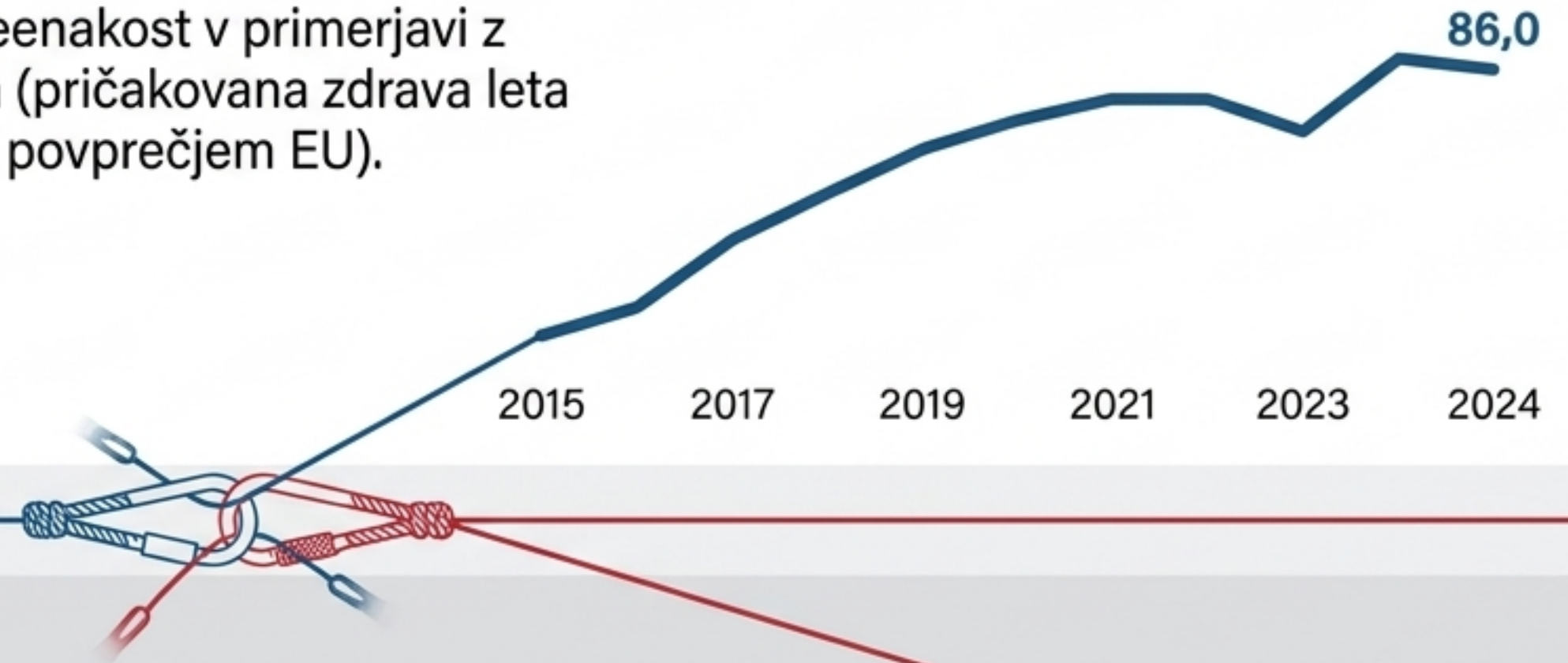
Temelji so pod pritiskom.

- 86 % povprečja EU v produktivnosti (rast stagnira).
- 81,3 EUR narodnogospodarske škode zaradi podnebnih sprememb na prebivalca.
- Demografski zlom, investicijski primanjkljaj in institucionalno trenje ogrožajo dolgoročno vzdržnost.

Družba: Visoka blaginja, a rastoča socialna distanca

Temeljni moči

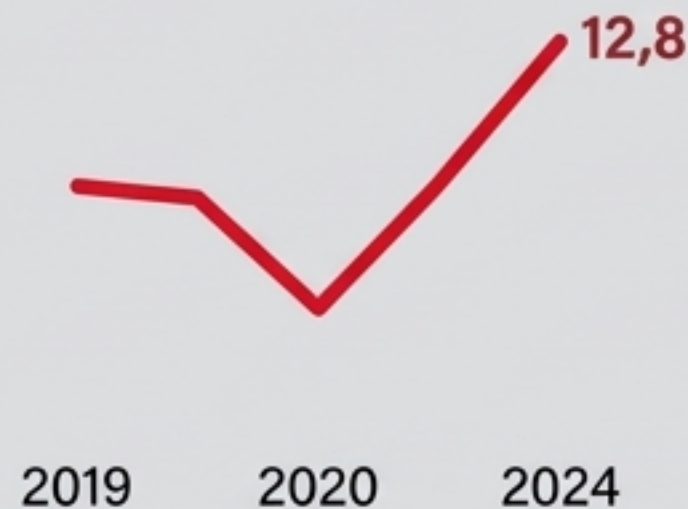
Nizka dohodkovna neenakost v primerjavi z EU. Dolgoživa družba (pričakovana zdrava leta življenja ostajajo nad povprečjem EU).

Skrite ranljivosti

Revščina

Stopnja tveganja socialne izključenosti se povečuje (14,3 % – tveganje revščine močno poraslo za ranljive skupine). Strukturna prikrajšanost starejših, enočlanskih gospodinjstev in priseljencev.

Družbena kohezija

Ekstremno povečanje socialne distance (do Romov, LGBTQ+ oseb) in zelo nizko medosebno in institucionalno zaupanje, kar omejuje razvojni potencial države.

Demografski primež:

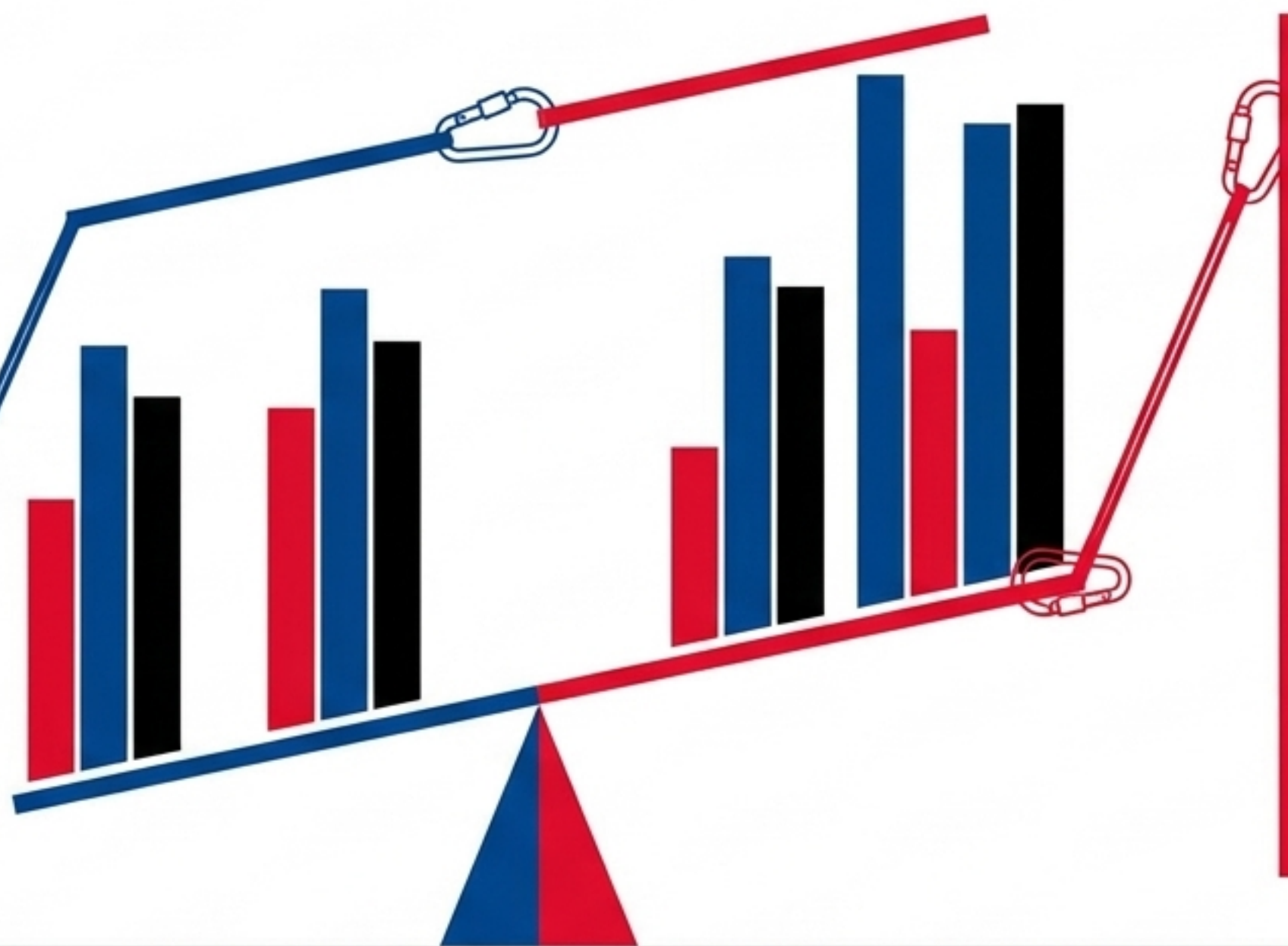
Matematična realnost staranja

Človeški kapital: Paradoks tradicionalnega znanja

Tradicionalne prednosti

- Slovenski 15-letniki presegajo povprečje EU pri naravoslovni in matematični pismenosti.

Ustvarjalna vrzel

- Izrazit zaostanek pri ustvarjalnem mišljenju in proizvodnji raznolikih zamisli (PISA 2022).
- Nizka digitalna pismenost in pasivna (nekritična) potrošnja novih tehnologij.

Slovenija izgublja ustvarjalni kapital – primanjkuje sposobnosti reševanja kompleksnih problemov, ki so predpogoj za prehod v inovacijsko podprto rast.

Gospodarstvo: Ujeti v zanko produktivnosti

Širok vhod

Maksimalna zaposlenost (78,3 %). Bazen delovne sile je prazen, rast BDP ne more več temeljiti na dodajanju novih delavcev.

Ozko grlo

Pomanjkanje dodane vrednosti in prepočasna realokacija dela k produktivnejšim podjetjem.

Omejen izhod

Produktivnost stagnira pri 86 % povprečja EU (SKM). Zaostanek za vodilnimi državami se ne zmanjšuje dovolj hitro.

Visoka rast stroškov dela ob šibki rasti produktivnosti močno slabi konkurenčni položaj slovenskega izvoznega sektorja

Razlog za zaostanek: Primanjkljaj neoprijemljivih investicij

Oprijemljivi kapital (Stroji in zgradbe)

Slovenija močno vlaga v tradicionalno opremo (blizu ali nad povprečjem EU).

Neoprijemljivi kapital (Inovacije)

Kritičen zaostanek za vodilnimi inovatorkami (VI) v:

- Vlaganjih v IKT in programsko opremo.
- Raziskavah in razvoju (R&R) v poslovnem sektorju.
- Nadgradnji organizacijskih procesov in usposabljanju zaposlenih (eden najnižjih deležev v EU).

Gradimo tovarne, a premalo vlagamo v digitalizacijo, organizacijo in ljudi.

Inovacijski radar: Industrijsko močni, digitalno šibki

Močna področja (Ohranjanje statusa quo)

Industrijska robotizacija: Med vodilnimi v EU in svetu v avtomatizaciji proizvodnje.

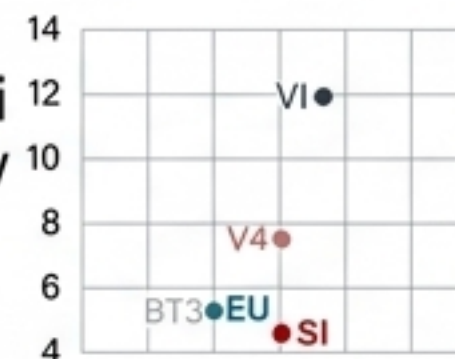
Inoviranje proizvodov: Velik delež podjetij (5. mesto v EU) uvaja nove proizvode.

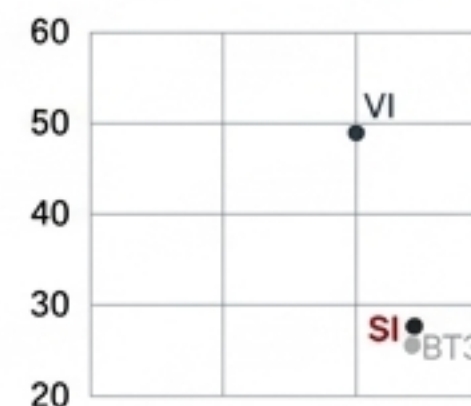
Kritična področja (Preboj v prihodnost)

Umetna inteligenca: Izrazito nazadovanje, zlasti pri avtomatizaciji procesov in podpori odločanju.

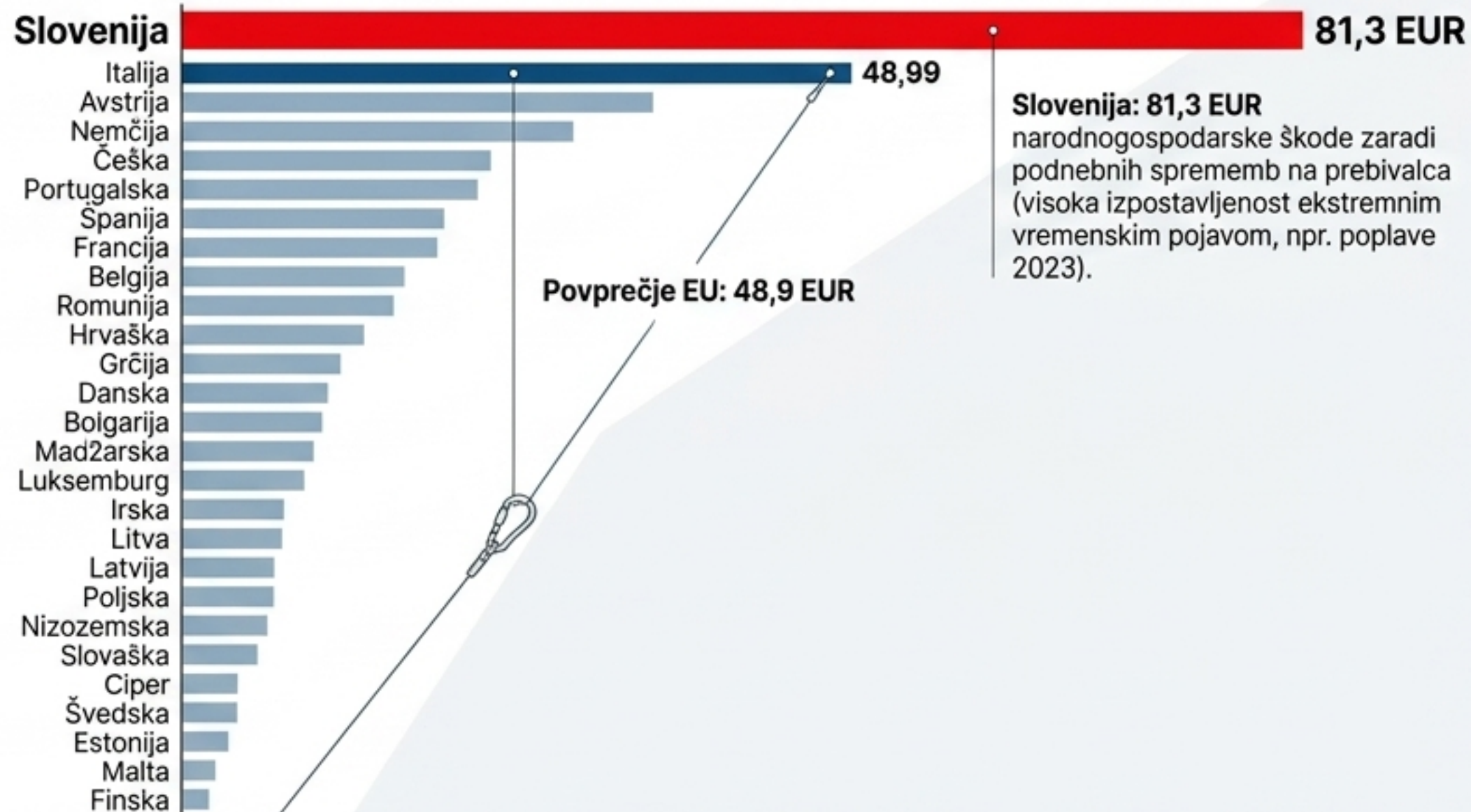
Podatkovna analitika: Mala in srednja podjetja močno zaostajajo v razumevanju strank.

Monetizacija: Kljub novim proizvodom je ustvarjen delež prihodkov iz prebojnih inovacij izjemno nizek (20. mesto v EU). Tradicionalni poslovni modeli ostajajo ovira.

Okolje: Ekstremni makroekonomski davek podnebja

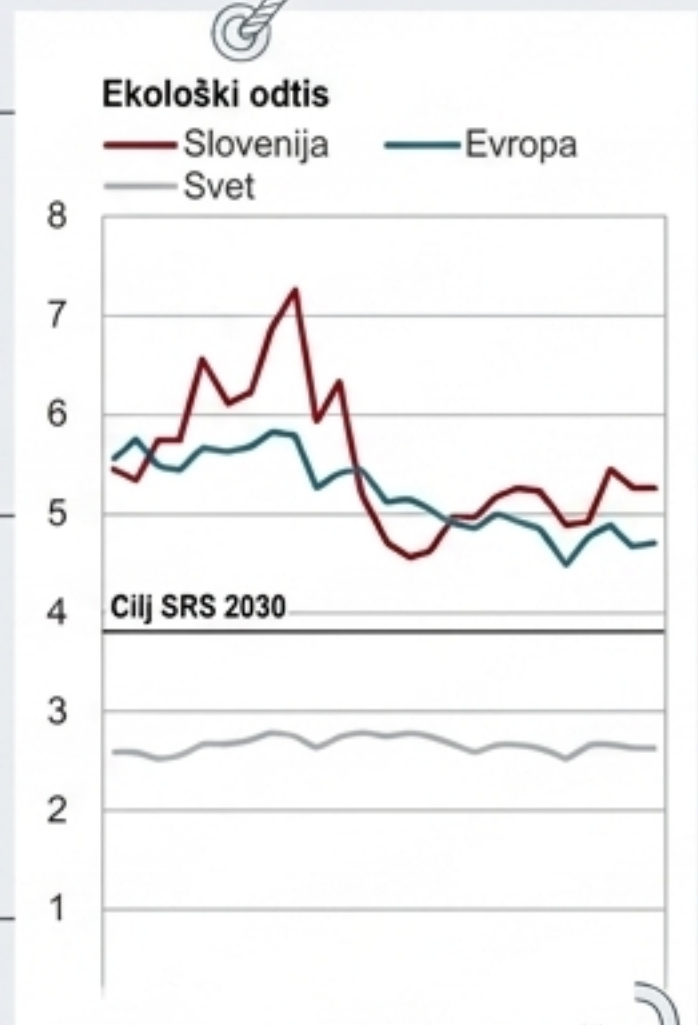
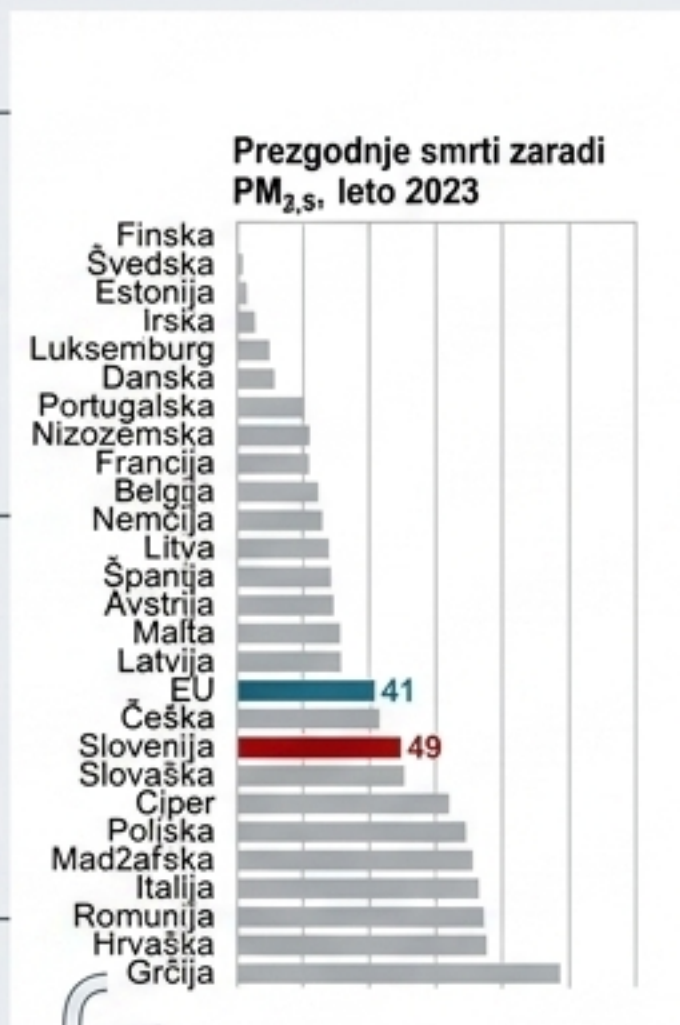
Narodnogospodarske izgube zaradi podnebnih sprememb, 30-letno povprečje, leto 2024 (v EUR na prebivalca)

Ekološki odtis po prehodnem padcu znova raste (prevladuje ogljični odtis zaradi fosilnih goriv v prometu). Raba virov in izpustov se še vedno ne ločuje dovolj hitro od rasti BDP.

Semafor zelenega prehoda: Mešana slika odpornosti

	<h2>Vode in tla</h2> <p>Vodni viri so količinsko bogati in visoko kakovostni. Tla so dobro ohranjena. Stopnja recikliranja odpadkov je med višjimi v EU.</p>
	<h2>Kakovost zraka</h2> <p>Dolgoročno izboljšanje, a število prezgodnjih smrti zaradi delcev PM_{2,5} ostaja precej nad povprečjem EU.</p>
	<h2>Energetika in promet</h2> <p>Izpusti TGP v prometu ostajajo glavna ovira razogljichenja. Delež obnovljivih virov energije (OVE) se povečuje med najpočasnejšimi v EU.</p>
	<h2>Krožno gospodarstvo</h2> <p>Podjetja trajnost še vedno vidijo kot strošek/zakonodajno oviro, ne kot priložnost za diferenciacijo (npr. neizkoriščeno biogospodarstvo).</p>

Država: Institucionalno trenje zavira konkurenčnost

Napredek

Digitalizacija osnovnih javnih storitev, posodobitev javnega naročanja, visoka splošna varnost/mir.

Vir: Eurostat (2026).

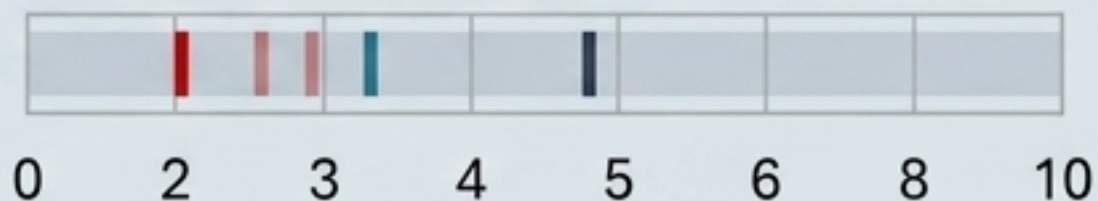
Frikcije

Birokracija: Ocenjena kot glavna ovira (dolgi postopki za gradbena/okoljevarstvena dovoljenja).

Institucionalna konkurenčnost, 2025

Birokracija

Prilagodljivost: Nizka transparentnost in sposobnost podatkovno-analitičnega odločanja vladnih politik.

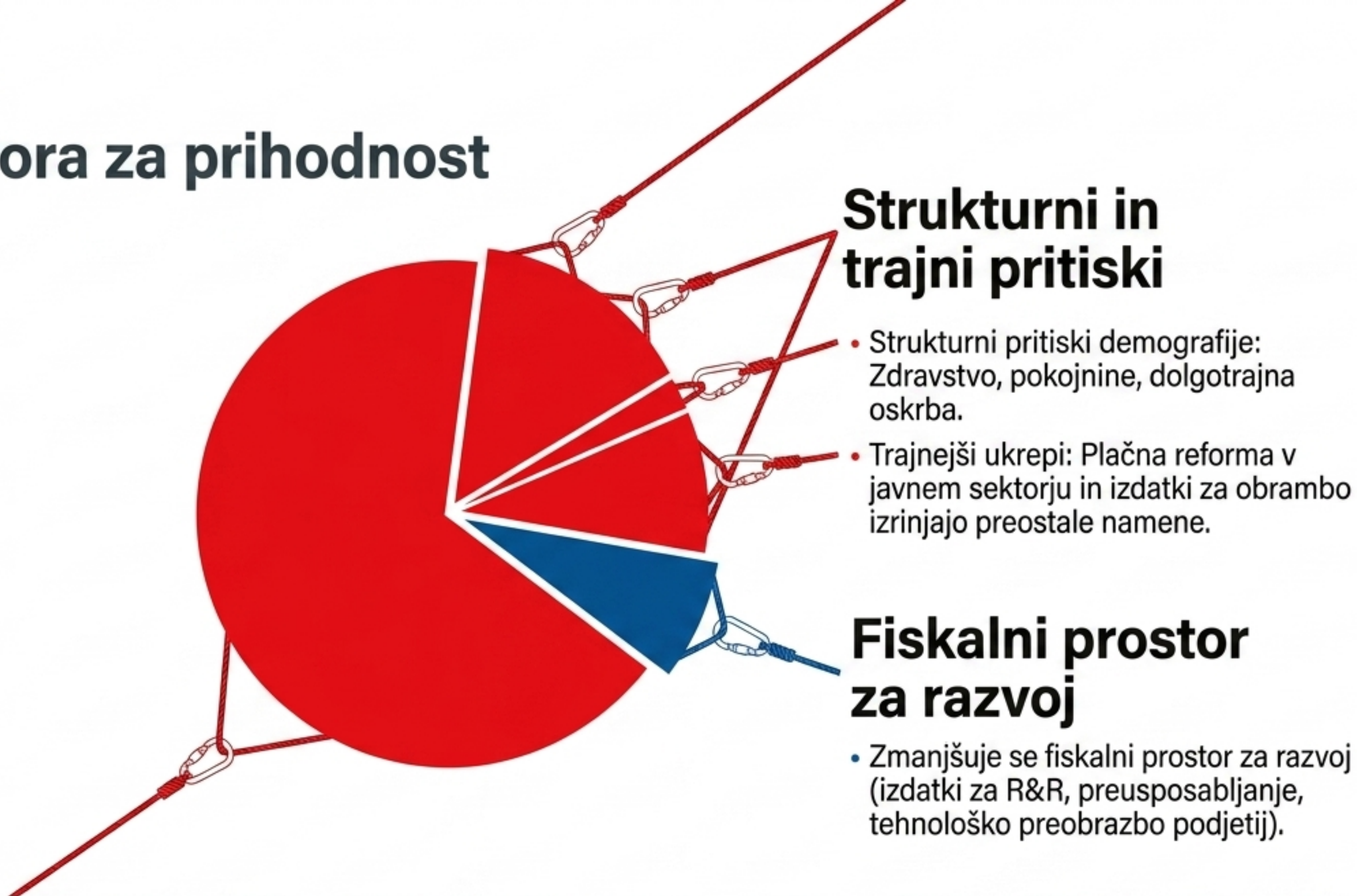

Zaupanje in korupcija: Indeks zaznave korupcije se poslabšuje. Zaupanje v politične stranke (13 %), parlament (26 %) in vlado (27 %) je alarmantno nizko, kar zmanjšuje učinkovitost izvajanja nujnih reform.

Zaupanje (%), 2025

Javne finance: Krčenje prostora za prihodnost

Davčni primež ostaja visok, a struktura davkov ne spodbuja gospodarskega potenciala. Brez reform in prilagoditev država ne bo zmogla financirati zelenega prehoda in blažiti novih zunanjih šokov.

Diagnostična matrika 2026: Od blaginje do odpornosti

	Trenutno stanje	Glavno tveganje	Potreben premik
Družba	 Visoka blaginja	 Demografsko krčenje in izključenost	→ Vseživljenjsko učenje in kohezija
Gospodarstvo	 Rekordna zaposlenost	 Nizka produktivnost in premalo R&R	→ Neoprijemljive investicije in UI
Okolje	 Bogati naravni viri	 Promet in podnebna ranljivost	→ Krožni poslovni modeli
Država	 Osnovna stabilnost	 Birokracija in nezaupanje	→ Podatkovno upravljanje in agilnost

Diagnostična matrika predstavlja **sintetičen** pregled **ključnih napetosti** in **nujnih strateških usmeritev** za prehod iz trenutne blaginje v dolgoročno odpornost.

Strateški imperativi za inovacijsko podprto rast

1. Preobrazba človeškega kapitala

Od učenja na pamet k
ustvarjalnemu mišljenju.
Radikalna širitev
vseživljenjskega učenja in
preusposabljanja
zaposlenih za dobo UI.

2. Eksplozija neoprijemljivih investicij

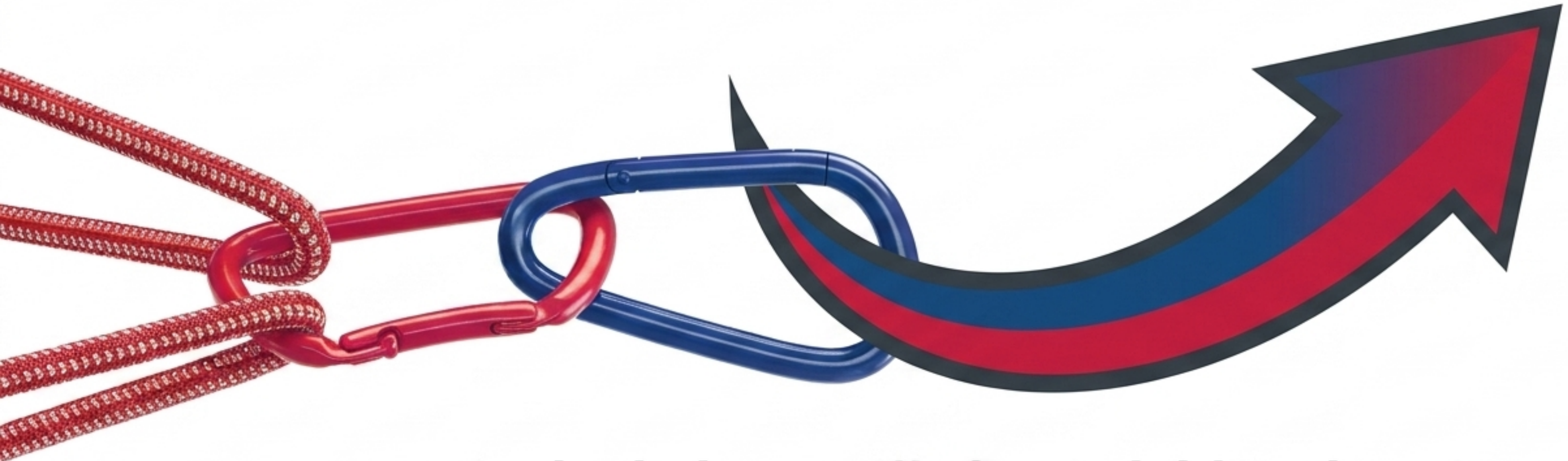
Preusmeritev podjetniških in
državnih sredstev od zgradb k
programski opremi, digitalizaciji
organizacijskih procesov in
novim poslovnim modelom.

3. Sistemski zeleni prehod

Obravnavava podnebja in
krožnega gospodarstva
kot ključne konkurenčne
prednosti, ne le kot
zakonodajne zahteve. Znižanje
emisij v prometu kot prioriteta.

Zaščititi blaginjo pomeni izbrati transformacijo

Trenutno visoko kakovost življenja lahko ohranimo in prenesemo na naslednje generacije le s takojšnjim prehodom v inovacijsko podprto, nizkoogljično rast. Status quo je največje razvojno tveganje.